

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: MUNZUR ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Nihat AYDENİZ*

Baran AKKUŞ**

Öz

Bu çalışmada genç girişimci adayları olarak üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda girişimci kavramı, girişimcinin özellikleri ve girişimciliğin önemi açıklanmıştır. Uygulama kısmında ise Yılmaz ve Sünbül'ün geliştirdikleri ölçek ve Tekin'in *Girişimcilik* (2009) adlı kitabındaki sorulardan faydalanarak oluşturulan girişimcilik anketi, Munzur Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Tunceli Meslek Yüksekokulunda okuyan 880 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin yaş, cinsiyet, okunan yükseköğretim kurumu, öğrenim görülen bölüm, bulunulan sınıf, girişimcilik eğitimi alma, yakın çevresinde girişimci bulunma ve yetişilen yer değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak öğretim türüne, baba ve anne mesleğine göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, Girişimci, Üniversite Öğrencileri.*

A RESEARCH ON DETERMINATION OF ENTREPRENEURSHIP TENDENCIES OF UNIVERSITY STUDENTS: THE SAMPLE OF MUNZUR UNIVERSITY

Abstract

In this study, as new entrepreneur candidates tried to determine entrepreneurial tendencies of university students. In this context, the concept of entrepreneur, the characteristics of the entrepreneur and the importance of entrepreneurship are explained. In the application part, questionnaire created by using the scale developed by Yılmaz and Sünbül and the questions of Tekin's *Entrepreneurship* book (2009) was applied to 880 Munzur University Faculty of Economics and Administrative Sciences and Tunceli Vocational School students. According to the findings of the study, it was determined that the entrepreneurship tendencies of university students showed significant differences according to age, gender, higher education institution, department of education, class, entrepreneurship education, entrepreneur in the immediate vicinity and settlement where they grew. However, it was determined that there was no statistically significant difference between the type of teaching, the father's and mother's professions.

Keywords: *Entrepreneurship, Entrepreneur, University Students.*

GİRİŞ

Girişimcilik kavramı, ilk olarak 1700'lü yıllarda ortaya atılmıştır. Genellikle kendi işini kurmak şeklinde ifade edilmekteyse de çoğu ekonomist girişimciliğin daha fazlası olduğunu düşünmektedir. Kimi ekonomistlere göre girişimci; kar etmek için önemli bir şans var ise, yeni bir girişim riski alan kimsedir. Bazıları da girişimcinin yenilikçilik özelliği üzerinde

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,

** Öğr. Gör., Munzur Üniversitesi, Tunceli Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi, bakkus@munzur.edu.tr.

durmaktadır. Başka bir bakış açısına göre ise, girişimciler talepler doğrultusunda piyasaya yeni mal ve hizmetler sağlayan kimselerdir (Saylor Academy, 2017).

Başarılı bir girişimci, bireysel anlamda başarılı olup hayatını değiştirmenin yanında ülke ekonomisine de katkı sağlayacaktır. Girişimcilik, ekonomik kaynakların israf edilmesini önler ve kaynakların yüksek üretkenlik alanlarında değerlendirilmesini sağlar. Girişimci yeni kaynak, metot, fikirler bulur ve bunları uygulamaya koyar. Girişimci aynı zamanda başkaları için karışıklık olarak görülen durumlarda bile fırsatları görür ve değerlendirir. Başkalarının çözemediği en azından çözümünde zorlandıkları problemleri çeşitli kaynakları kullanarak çözer (Yalçıntaş, 2010: 95-96).

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: *GİRİŞİMCİ*

20. yüzyılda ortaya çıkan girişimcilik teorisine göre, girişimci yenilik yapan ve bu yeniliği yaparken de riski üstlenen kişidir. Bir tanıma göre girişimci; toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için üretim faktörlerini bir araya getirip iktisadi mal ve hizmet üreten kişidir. Başka bir tanımda ise girişimci; kazancı artırmak ve büyümek için fırsatları ve kaynakları değerlendirebilen, aynı zamanda risk ve belirsizlik ortamında yeni iş imkanları oluşturabilen kişidir. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere bir faaliyetin girişimcilik sayılabilmesi için yenilik kavramı ön plana çıkmaktadır (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2013: 29).

Yukarıdaki bir tanımda girişimcilik, üretim faktörlerini bir araya getiren kişi olarak görülmektedir. Ancak aynı zamanda bir üretim faktörü sayılabilmektedir (Günay, 2016: 156). Richard Cantillon (1755) ilk olarak girişimciyi ‘risk alan kişi’ olarak tanımlamıştır. Schumpeter (1934) ise, farklı veya benzer şeyleri yeni yöntemlerle üreten, yeni seçenekler ortaya koyan kişi olarak tanımlamaktadır. Kuratko, girişimciyi fırsatları yakalayan ve bunları değerlendirip pazarlanabilir fikirlere dönüştürebilen yenilikçi ve gelişimci kişi olarak ifade etmektedir. Girişimcilik ise, Hisrich’e göre (1985), parasal ve kişisel tatmin karşılığında bütün riskleri üstlenip, gereken zaman ve parayı harcayarak, farklı mal veya hizmet üretme sürecidir (Köksal ve Penez, 2015: 156). Bu tanımlardan yola çıkarak girişimci bir kişinin bazı özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Tekin, 2009: 3):

- Pazar da ki fırsatları ve gelişmeleri görebilen,
- Bu fırsat ve gelişmeleri iş fikrine dönüştürebilen,
- Riskleri üstlenerek kaynakları bir araya getirip etkin kullanabilen,
- Kendisini ve işletmesini sürekli geliştiren, rekabeti bir yaşam tarzına dönüştüren,
- Yenilikçi ve gayretli kişidir.

2. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Girişimcilik hükümetler açısından giderek ekonomik büyümenin anahtarı olarak görülmektedir. Amerika, Avrupa ve bazı Asya ekonomilerinde net iş büyümesi büyük oranda küçük girişimci firmalar tarafından sağlanmaktadır. Bradley ve Klein'e göre (2016: 211), 1970'lerden sonra Amerika'da girişimcilik dinamizminde, net firma giriş çıkış oranlarına bağlı olarak bir düşme görülmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun azaltılması için girişimcilikte net bir artış olmuştur. Çünkü girişimcilik ekonomik büyüme, iş yaratma ve daha çok refah için önemli görülmektedir. Ekonomik büyümenin bir nedeni olarak; girişimcilik konusuna ilgi henüz yeni sayılabilir. Bu konuda fazla sayıda bilimsel çalışma olmamakla birlikte, çalışmaların birçoğu teoriktir (Bjørnskov ve Foss, 2016: 292).

Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de girişimciliğin önemi kavranmış ve gerek devlet destekleri gerekse özel sektörün girişimcilikle ilgili faaliyetleri artış göstermiştir. Bu kapsamda girişimcilerin önündeki engellerin kaldırılması ve girişimcilik ortamının sağlanması için çalışmalar yapılmaktadır (Sönmez ve Toksoy, 2014: 45).

Türkiye'de özellikle 1980' den sonra ithal ikameci politikaların yerine serbest piyasa ekonomisi benimsenmiş ve böylece girişimciliğin özellikle de ihracata yönelik girişimciliğin özendirilmesine yönelik politikalar devreye sokulmuştur. 1990'larla birlikte özellikle gümrük birliğine girildikten sonra artık uluslararası piyasalara entegre olmuş bir ekonomik sistemde yeni girişimcilik özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Bu dönem de girişimciler teknolojiye duyarlı, yabancı dil öğrenen, uluslararası piyasalarda mal satabilmek için yeterli bilgiye sahip olmaya çalışan bir profil oluşturmaktadırlar. 2000'li yıllarda ise, adı bilgi ve teknoloji çağı olan bir döneme girilmiş, ortaya çıkan gelişmelerle birlikte girişimciliğin hem toplumsal hayatta hem de iktisadi alanda önemi artmıştır. Bu dönemde ise bireysel yeteneklere dayalı girişimciliğin önem kazandığını görmekteyiz (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 68-70).

3. LİTERATÜR

Literatürde, üniversite öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen çeşitli değişkenleri tespit etmeye çalışan birçok araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Wang ve Wong (2004)'un "Entrepreneurial interest of university students in Singapore" adlı çalışmalarında, cinsiyetin, ailenin iş tecrübesinin ve eğitim seviyesinin girişimciliği etkilediği ancak ailenin gelir düzeyi ve etnik kökenin etkilemediği ortaya konmuştur.

İşcan ve Kaygın'ın (2011) "Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma" çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilikle ilgili kendilerine güvenlerinin bulunduğu, yenilikçilik eğilimine sahip oldukları, başarıya ihtiyaç duydukları ve risk alma eğilimlerinin bulunduğu ancak belirsizliğe tolerans göstermedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kılıç, Keklik ve Çalış (2012) yaptıkları "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği" çalışmasında kullanılan anketi cevaplayan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yenilikçi bir yapıya sahip oldukları ve öğrencilerin aylık gelirleri ile yenilik, kendine güven, risk alma, dışa açıklık, başarıya inanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu fakat fırsatçılık özelliği ile anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonuçlarına varmışlardır.

Bilge ve Bal (2012) "Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmalarında cinsiyetin girişimciliğin alt boyutlarının tümünde bir etkisinin olmadığını belirlemişler, ancak öğrenim gördükleri lisans ve ön lisans kurumları açısından "gelecek odaklı ve liderlik yönlü" alt boyutları açısından anlamlı farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Bu alt boyutlar açısından ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri lisans öğrencilerine göre daha yüksek çıkmıştır.

Korkmaz (2012) "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği" çalışmasında işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik kararlarını psikolojik ve demografik değişkenlerin etkileyip etkilemediğini araştırmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip olma ve gelecekte iş kurma isteklerini etkileyen psikolojik, demografik ve aile özellikleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu ile ilgili bulgular elde etmiştir.

Uluyol (2013) tarafından yapılan "Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği" adlı çalışmada elde edilen sonuçlar ise şöyledir: Araştırmaya konu öğrencilerin yüksek girişimcilik eğilimine sahip oldukları sonucuna ulaşılmış ancak finansal yönetim ve girişimcilik dersi alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Yılmaz, Seydinbekü ve Abishov (2014) un "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi: Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde Bir Alan Araştırması" adlı çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin bazı ailesel özelliklerinden etkilendiği ortaya çıkarılmıştır.

Akçakanat, Mücevher ve Çarıkçı (2014) “Sözel, Sayısal ve Eşit Ağırlık Bölümlerinde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: SDÜ Örneği” başlıklı çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin yüksek girişimcilik özelliğine sahip oldukları tespit edilmiştir. Geldikleri yerleşim birimi, kariyer hedefi, kendi işini kuran yakının varlığı, eğitimi süresince bir işte çalışma durumu, eğitimleri süresince gelirlerini karşılama durumu, aldıkları eğitimin kendi işlerini kurmaya etkisi ve beklenmedik biçimde sahip olunan bir parayı değerlendirme şekilleri gibi değişkenler açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin anlamlı farklılık gösterdiği sonuçlarına varılmıştır. Ancak üniversiteye yerleştikleri puan türü, cinsiyet, not ortalaması, aile gelir düzeyi ve girişimcilik dersi alma değişkenleri açısından ise öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin anlamlı farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Holienka ve Holienkova (2014), “Enterprising Tendencies Of Management and Psychology Students: Differences And Common Attributes” adlı çalışmalarında yönetim öğrencileri ve psikoloji öğrencileri arasında girişimcilik özellikleri açısından fark olduğunu tespit etmişlerdir. Başarıya duyulan ihtiyaç, hesaplanan riski alma, yaratıcılık eğilimi gibi özelliklerde yönetim öğrencilerinin eğilimlerinin psikoloji öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonuçlarına varmışlardır.

Mirza ve Dağdeviren (2016) “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Eşme Meslek Yüksekokulunda Bir Araştırma” başlıklı çalışmada öğrencilerin girişimcilik özelliklerine sahip oldukları ancak cinsiyet, öğrenim gördükleri ön lisans programı ve gelir durumlarının girişimcilik eğilimlerine etki etmediği tespit edilmiştir.

Ekici ve Turan (2017) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi: Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü” adlı çalışmada algılanan davranışsal kontrollerin, kişisel tutumun ve girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde olumlu yönde anlamlı etki ettiği ancak sosyal normun öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı ortaya konulmuştur.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Girişimcilik ülkelerdeki işsizliğin azaltılması ve ekonomik kalkınmanın sağlanması için önem arz etmektedir. Hükümetler de girişimcilik anlayışının yaygınlaştırılması için politikalar üretmektedirler. Türkiye’de de girişimciliğin özendirilmesine yönelik çalışmalar giderek artmaktadır. Girişimcilikle ilgili araştırmaların artması, politika belirleyicilere de yol gösterici

olacaktır. Bu konuda geleceğin girişimci adayları olarak üniversite öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ve etki eden faktörlerin tespiti önemlidir.

Bu çalışmanın amacı da Munzur Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Tunceli Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda geleceğin girişimcileri sayılabilecek öğrencilerin demografik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmada kullanılan anket Munzur Üniversitesi, Tunceli Meslek Yüksekokulu ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerine uygulanmıştır. Anketin uygulanabilmesi için 29/05/2017 tarihinde Munzur Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan izin alınmıştır. Öğrencilerin final sınavları döneminde uygulanmıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin öğrenci sayısı 753, Tunceli Meslek Yüksekokulunun öğrenci sayısı 1.188'dir. Araştırmanın evreni toplam 1.941 kişidir. Kolayda örnekleme yöntemiyle tüm bölümlere anketler dağıtılmış ve cevaplanan 880 anket toplanmıştır.

4.2. Yöntem

Bu çalışmada, Yılmaz ve Sümbül'ün (2009: 202-203) geliştirdikleri girişimcilik ölçeği ve Tekin'in (2009: 434-466) "Girişimcilik" adlı kitabındaki ifadelerden faydalanarak oluşturulan girişimcilik anketi kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci kısmında öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ve girişimcilik eğitimi alıp almamaları, yakın çevrelerinde girişimci olup olmadığı gibi 11 soru sorulmuştur. İkinci bölümünde ise girişimcilik eğilimini belirlemeye yönelik 24 ifade yer almaktadır. Bu ifadelere yönelik yanıt seçenekleri "hiçbir zaman", "nadiren", "bazen", "sık sık", "çok sık" şeklindedir.

4.3. Yapı Geçerliliği ve Güvenirlik Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA), güvenirliliğinin belirlenmesi amacıyla Cronbach's alfa güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini istatistiksel olarak tespit etmek için açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmaktadır. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin KMO değeri 0,955 olarak hesaplanırken Bartlett testi anlamlı bulunmuştur (ki-kare=8190,677; $p < 0,05$). Faktör analizi sonucunda girişimcilik eğilimi ölçeğinin; faktör yükleri 0,490 ile 0,700 arasında değişen 24 madde ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama

oranı %38,355, güvenilirlik katsayısı ise 0,928 olarak hesaplanmıştır. Buna göre girişimcilik eğilimi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Analizler SPSS 24.0 programında yapılmıştır. Çalışmada girişimcilik eğilimi ölçeğinin belirlenmesinin ardından ölçeğin normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesi için K-S testi ve çarpıklık basıklık değerleri hesaplanmış ve çarpıklık değeri -0,485, basıklık değeri ise 0,371 olarak hesaplanmıştır. Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Groeneveld ve Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Buna göre ölçeğin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Buna göre çalışmada hipotez testlerinde bağımsız gruplar t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Tunceli Meslek Yüksekokulu ve Munzur Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin demografik özellikleri ve girişimcilikle ilgili sorulara verdikleri cevaplar Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

	n	%
Yaşınız?	20 yaş ve altı	228 25,9
	21-23	484 55,0
	24-26	107 12,2
	27 ve üzeri	61 6,9
Cinsiyetiniz?	Kadın	459 52,2
	Erkek	421 47,8
Okuduğunuz yüksek öğretim kurumu?	Meslek yüksekokulu	495 56,3
	İktisadi ve idari bilimler fakültesi	385 43,8
Okuduğunuz bölüm?	İşletme yönetimi programı	12 1,4
	Muhasebe ve vergi uygulamaları	48 5,5
	Elektrik ve enerji	32 3,6
	Tasarım	16 1,8
	Maliye	2 0,2
	Çocuk gelişimi	54 6,1
	Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik	43 4,9
	Gıda teknolojisi	17 1,9
	Saç bakımı ve güzellik hizmetleri	32 3,6
	Organik tarım	25 2,8
	Laboratuvar teknolojisi	30 3,4
	Bilgisayar teknolojisi	39 4,4
	Harita ve kadastro	64 7,3
	Büro hizmetleri ve sekreterlik	14 1,6
	İnşaat teknolojisi	67 7,6
İİBF İşletme	76 8,6	

	İİBF İktisat	164	18,6
	İİBF Siyaset bilimi ve kamu yönetimi	145	16,5
Normal veya ikinci öğretim?	Normal öğretim	697	79,3
	İkinci öğretim	182	20,7
Kaçıncı sınıftasınız?	Bir	278	31,6
	İki	380	43,2
	Üç	110	12,5
	Dört	112	12,7
Girişimcilikle ilgili bir eğitim aldınız mı?	Evet	180	20,5
	Hayır	699	79,5
Babanızın mesleği?	Kendi işi	118	13,5
	Çiftçi	161	18,4
	Kamu çalışanı	84	9,6
	Emekli	179	20,5
	Çalışmıyor	111	12,7
	Diğer	222	25,4
Annenizin mesleği?	Ev hanımı	779	89,2
	Diğer	94	10,8
Yakın çevrenizde girişimci var mı?	Evet	339	38,6
	Hayır	539	61,4
Yetiştirdiğiniz yer?	Köy-kasaba	252	28,7
	İlçe merkezi	207	23,5
	İl merkezi	420	47,8

Ankete katılanlardan 61 (%6,9) kişi 27 ve üzeri yaş grubunda, 107 (%12,2) kişi 24-26 yaş grubunda, 228 (%25,9) kişi 20 yaş ve altı, 484 (%55) kişi 21-23 yaş grubundadır. 421 (%47,8) i erkek öğrenci, 459 (%52,2) u kız öğrencidir. 495 (%56,3) kişi meslek yüksekokulunda öğrenim görmekteyken, 385 (%43,8) kişi iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim görmektedir. Okudukları bölüm açısından en az maliye 2 (%0,2) kişi, işletme yönetimi 12 (%1,4) ve en fazla ise İİBF iktisat 164 (%18,6) kişi yer almaktadır. Anketi cevaplayanların 697 (%79,3) si normal öğretim öğrencisiyken, 182 (%20,7) si ikinci öğretim öğrencisidir. 110 (%12,5) kişi üçüncü sınıf öğrencisiyken, 112 (%12,7) kişi dördüncü sınıf, 278 (%31,6) kişi birinci sınıf, 380 (%43,2) kişi ise ikinci sınıf öğrencisidir. “Girişimcilikle ilgili bir eğitim aldınız mı?” sorusuna 180 (%20,5) kişi evet cevabı verirken, 699 (%79,5) kişi hayır cevabı vermiştir. Baba mesleği en az 84 (%9,6) kişi ile kamu çalışanı, en fazla 222 (%25,4) kişi ile diğer seçeneğidir. Annenizin mesleği sorusunu 779 (%89,2) kişi ev hanımı olarak cevaplamıştır. Yakın çevresinde girişimci olanların sayısı 339 (%38,6) kişi iken, olmayanların sayısı 539 (%61,4) kişidir. Öğrencilerden 207 (%23,5) si ilçe merkezinde yetişmişken, 252 (%28,7) si köy-kasabada, 420 (%47,8) kişi ise il merkezinde yetişmiştir.

Ayrıca yapılan çalışmaya katılan 880 öğrencinin girişimcilik eğilimleri ortalaması $3,73 \pm 0,68$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Girişimcilik Eğiliminin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	F	P
20 yaş ve altı	228	3,60	0,72	8,761	0,000
21-23	484	3,75	0,62		
24-26	107	3,97	0,57		
27 ve üzeri	61	3,58	0,90		
Toplam	880	3,73	0,68		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yaşa göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonucunda farklı yaş grubundaki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (F=8,761; p<0,05). Grup ortalamalarına göre girişimcilik eğilimi en yüksek olan öğrenciler 24-26 yaş grubundakilerdir.

Tablo 3. Girişimcilik Eğiliminin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	t	P
Kadın	459	3,69	0,66	-1,803	0,072
Erkek	421	3,77	0,69		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla t testi yapılmış ve sonucunda kızlarla erkeklerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (t=-1,803; p<0,05). Grup ortalamalarına göre erkeklerin girişimcilik eğilimi daha yüksektir.

Tablo 4. Girişimcilik Eğiliminin Okunan Yükseköğretim Kurumu Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	t	P
Meslek Yüksekokulu	495	3,68	0,74	-2,230	0,026
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	385	3,78	0,58		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin öğrenim görülen yüksek öğretim kurumuna göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla t testi yapılmış ve sonucunda meslek yüksekokulu ile iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (t=-2,165; p<0,05). Grup ortalamalarına göre iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimi daha yüksektir.

Tablo 5. Girişimcilik Eğiliminin Öğrenim Görülen Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi

	n	Ort.	Ss	F	P
Tasarım	16	4,06	0,60	2,458	0,001
Saç Bakımı Ve Güzellik Hizmetleri	32	4,04	0,68		
Laboratuvar Teknolojisi	30	3,84	0,71		
İİBF İktisat	164	3,82	0,62		
İİBF İşletme	76	3,78	0,55		
Harita ve Kadastro	64	3,76	0,66		

Elektrik ve Enerji	32	3,76	0,85
İşletme Yönetimi Programı	12	3,74	0,78
İnşaat Teknolojisi	67	3,74	0,66
İİBF Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi	145	3,73	0,56
Gıda Teknolojisi	17	3,70	0,79
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	48	3,63	0,74
Organik Tarım	25	3,58	0,68
Çocuk Gelişimi	54	3,57	0,80
Büro Hizmetleri Ve Sekreterlik	14	3,51	0,57
Tıbbi Dokümantasyon Ve Sekreterlik	43	3,45	0,80
Bilgisayar Teknolojisi	39	3,44	0,76
Maliye	2	2,75	0,82
Toplam	880	3,73	0,68

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin öğrenim görülen bölüme göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonucunda farklı bölümlerdeki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F=2,458$; $p<0,05$). Grup ortalamalarına göre girişimcilik eğilimi en yüksek olan öğrenciler Tasarım ve saç bakımı ve güzellik hizmetleri grubundakilerdir.

Tablo 6. Girişimcilik Eğiliminin Öğretim Türü Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	t	P
Normal Öğretim	697	3,72	0,67	-0,286	0,775
İkinci Öğretim	182	3,74	0,69		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin öğrenim türüne göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla t testi yapılmış ve sonucunda normal öğretim ile ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-0,286$; $p>0,05$).

Tablo 7. Girişimcilik Eğiliminin Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	F	P
Bir	278	3,68	0,68	3,399	0,017
İki	380	3,69	0,71		
Üç	110	3,80	0,61		
Dört	112	3,88	0,56		
Toplam	880	3,73	0,68		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin öğrenim görülen sınıfa göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonucunda farklı sınıflardaki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F=3,399$; $p<0,05$). Grup ortalamalarına göre girişimcilik eğilimi en yüksek olan öğrenciler dördüncü sınıf grubundakilerdir.

Tablo 8. Girişimcilik Eğiliminin Girişimcilikle İlgili Bir Eğitim Alma Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	T	P
Evet	180	3,91	0,61	4,210	0,000
Hayır	699	3,68	0,68		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin girişimcilik ile ilgili eğitim alma durumuna göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla t testi yapılmış ve sonucunda eğitim alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($t=4,210$; $p<0,05$). Grup ortalamalarına göre girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimi daha yüksektir.

Tablo 9. Girişimcilik Eğiliminin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	F	P
Kendi İşi	118	3,63	0,73	0,735	0,598
Çiftçi	161	3,70	0,75		
Kamu Çalışanı	84	3,75	0,66		
Emekli	179	3,77	0,68		
Çalışmıyor	111	3,74	0,62		
Diğer	222	3,75	0,61		
Toplam	875	3,73	0,67		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin baba mesleğine göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonucunda babasının mesleği farklı olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($F=0,735$; $p<0,05$).

Tablo 10. Girişimcilik Eğiliminin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	T	P
Ev Hanımı	779	3,73	0,66	0,760	0,447
Diğer	94	3,68	0,75		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin anne mesleğine (çalışma durumuna) göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla t testi yapılmış ve sonucunda annesi ev hanımı olan öğrenciler ile çalışan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-0,760$; $p>0,05$).

Tablo 11. Girişimcilik Eğiliminin Yakın Çevresinde Girişimci Olma Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	T	P
Evet	339	3,79	0,65	2,241	0,025
Hayır	539	3,69	0,69		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yakın çevresinde girişimci olma durumuna göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla t testi yapılmış ve sonucunda yakınında

girişimci olan öğrenciler ile olmayan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($t=2,241$; $p<0,05$). Grup ortalamalarına göre yakın çevresinde girişimci olan öğrencilerin girişimcilik eğilimi daha yüksektir.

Tablo 12. Girişimcilik Eğiliminin Yetiştirilen Yer Değişkenine Göre İncelenmesi

	N	Ort.	Ss	F	P
Köy-Kasaba	252	3,63	0,70	4,085	0,017
İlçe Merkezi	207	3,81	0,61		
İl Merkezi	420	3,74	0,68		
Toplam	879	3,73	0,67		

Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yetiştirilen yere göre farklılık gösterme durumunun incelenmesi amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonucunda farklı yerlerde yetişen öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F=4,085$; $p<0,05$). Grup ortalamalarına göre girişimcilik eğilimi en yüksek olan öğrenciler ilçede yetişen öğrencilerdir.

6. TARTIŞMA

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yaş, cinsiyet, okunan yükseköğretim kurumu, öğrenim görülen bölüm, bulunulan sınıf, girişimcilik eğitimi alma, yakın çevresinde girişimci bulunma ve yetiştirilen yer değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ancak öğretim türüne, baba ve anne mesleğine göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Mirza ve Dağdeviren (2016) çalışmalarında öğrencilerin girişimcilik özellikleri ile yaş ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ifade etmişlerdir. Çalışmamızda ise yaş değişkenine göre 24-26 yaş grubunun en yüksek girişimcilik eğilimine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu yaş grubundakilerin artık hayata atılmak konusunda daha istekli ve azimli oldukları düşünülebilir. Bilge ve Bal (2012) çalışmalarında cinsiyetin girişimcilik üzerinde anlamlı bir etkide bulunmadığını ifade etmişlerdir. Wang ve Wong (2004) yaptıkları çalışmada cinsiyetin girişimciliğe etki ettiğini belirlemişlerdir. Bu çalışmada da, cinsiyete göre erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tablo 3'te görülmektedir.

Uluyol (2013) un çalışmasında, finansal yönetim ve girişimcilik dersi alan ve almayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Ayrıca Akçakanat, Mücevher ve Çarıkçı (2014) çalışmalarında, girişimcilik dersi alma durumunun girişimcilik eğiliminde anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu çalışma da ise herhangi bir girişimcilik

eğitimi alanların, almayanlara göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle girişimcilikle ilgili eğitim alma durumu öğrencilerin girişimcilikle ilgili bilgilerinin artmasına ve girişimde bulunacakları zaman ne tür bir yol izleyeceklerine dair yardımcı olacağı kanaati oluşabilmektedir.

Okunan yükseköğretim kurumu açısından İİBF öğrencilerinin meslek yüksekokulu öğrencilerine göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak bölüm bazında incelendiğinde; tasarım, saç bakımı ve güzellik hizmetleri ön lisans bölümlerinin girişimcilik eğilimlerinin diğer bölümlerden daha yüksek olduğu tablo 5’te görülmektedir. Bu iki bölümde okuyan öğrencilerin ileride kamu da istihdamı kısıtlı olabileceği için girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu düşünülebilir. Bilge ve Bal (2012) ise çalışmalarında bu çalışmadan farklı olarak girişimciliğin “gelecek odaklı ve liderlik yönlü” alt boyutları açısından ön lisans öğrencilerinin, lisans öğrencilerine göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre ise, dördüncü sınıf öğrencilerinin grup ortalamalarından daha yüksek girişimcilik eğilimine sahip oldukları belirlenmiştir. Burada İİBF öğrencilerinin aldıkları eğitimin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olduğu kanaati oluşmaktadır. Ayrıca dördüncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinde yüksekliğin artık toplumsal alanda farklı bir konuma ulaşmaya yaklaştıkları ve iş hayatına atılmak zorunluluğu gibi sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 11 incelendiğinde yakın çevresinde girişimci olanların, olmayanlara göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Başarılı bir şekilde iş sahibi olmuş kişiler çevrelerine örnek olabilirler. Benzer bir şekilde Akçakanat, Mücevher ve Çarıkçı (2014) nın çalışmalarında da kendi işini kuran birinci derece yakını olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, böyle bir yakını olmayanlara göre yüksek çıkmıştır.

Yetişilen yere göre değerlendirildiğinde ise ilçede yetişen öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, köy-kasaba ya da il merkezinde yetişenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ileride yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca gerek aynı kurumların daha sonraki öğrencilerine gerekse başka yükseköğretim kurumlarında yapılacak çalışmalarda karşılaştırma yapma imkanı sunacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle piyasa ekonomisinin yaygınlaştığı ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte küreselleşmenin yaşandığı günümüzde özel sektör iktisadi kalkınmanın lokomotifi

durumundadır. Kamu sektörünün ekonomide belirleyici olmaktan çok düzenleyici bir konuma dönüşmeye başladığı günümüzde girişimciliğin de hızla artırılması gerekmektedir. Girişimcilik hem ekonomik sorunların hem de bunlarla bağlantılı toplumsal sorunların çözümünde son dönemde oldukça önemli görülmektedir. Çalışma sonuçlarına göre ise bazı öneriler, şöyle sıralanabilir:

- 1- Çalışmamızda girişimcilik eğitimi almanın girişimcilik eğiliminde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Bu yüzden girişimcilik eğitimi yaygınlaştırılabilir.
- 2- Cinsiyet açısından erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel anlamda girişimciliği özendirici faaliyetler yapılabileceği gibi, özellikle kadın girişimciliğinin özendirilmesi önerilmektedir.
- 3- Tablo 12’ de ilçelerde yetişmiş öğrencilerin, köy-kasaba ya da il merkezinde yetişmiş öğrencilere göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Farklı yerleşim yerlerinde farklı girişimcilik eğitimi ve özendirme faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Özellikle köylerde kırsal alana özgü faaliyetler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akçakanat, Tahsin, Muhammet Hamdi Mücevher ve İlker Hüseyin Çarıkçı (2014) “Sözel, Sayısal ve Eşit Ağırlık Bölümlerinde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: SDÜ Örneği” *AKÜ İİBF Dergisi*, 16(2), s. 137-153.

Aşkın, Aysin, Selin Nehir, Sercan Özgür Vural (2011) “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (6)2, s. 55-72.

Bilge, Hüriyet, Vedat Bal (2012) “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 16, s. 131-148.

Bradley, Steven W., Peter Klein (2016) “Institutions, Economic Freedom, and Entrepreneurship: The Contribution Of Management Scholarship”, *Academy of Management Perspectives*, (30)3, s.211-221.

Bjornskov, Christian, Nicolai Foss J. (2016) “Institutions, Entrepreneurship and Economic Growth: What do We Know and What do We Still Need to Know?”, *Academy of Management Perspectives*, (30)3, s.292–315.

De Carlo, Lawrence T. (1997) “On the Meaning and Use of Kurtosis”, *Psychological Methods*, 2, s. 292-307.

Ekici, Ece, Mehmet Turan (2017) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi: Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü” *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 26, Sayı 1, s. 201-215

- Groeneveld, Richard A.,Glen Meeden (1984) “Measuring Skewness and Kurtosis”, *The Statistician*, 33, p. 391-399.
- Holienka, Marian, Jana Holienkova (2014) “Enterprising Tendencies Of Management And Psychology Students: Differences and Common Attributes”, *Comenius Management Review*, 8(1), s.39-52.
- Hopkins,KennethD., Douglas L.Weeks (1990) “Tests for Normality and Measures of Skewness and Kurtosis: Their Place in Research Reporting”, *Educational and Psychological Measurement*, 50, p. 717-729.
- İşcan, Ömer Faruk, Erdoğan Kaygın (2011) “Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s. 275-286.
- Kılıç, Recep, Belma Keklik ve Nevzat Çalış (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), s.423-435.
- Korkmaz, Oya (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği” *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), s. 209-226.
- Köksal, Yüksel, Selin Penez (2015) “Yüksek Girişimcilik Eğilimli Üniversiteli Gençlerin Demografik Özellikleri ve Sektör Tercihleri Üzerine Bir İnceleme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (20)1, s.155-167.
- Mirza, Şakir, İbrahim Ethem Dağdeviren (2016) “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Eşme Meslek Yüksekokulunda Bir Araştırma” *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(5), s. 82-105.
- Moors, J. J. A. (1986) “The Meaning of Kurtosis: Darlington Reexamined”, *The American Statistician*, 40, s.283-284.
- Sabuncuoğlu, Zeyyat, Tuncer Tokol (2013) *Meslek Yüksekokulları İçin Genel İşletme*, 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Sönmez, Asuman, Andaç Toksoy (2014) “Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz”, *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi* (21)2, s. 41-58.
- Tekin, Mahmut (2009) *Girişimcilik*, 5. Baskı, Konya: Günay Ofset Matbaacılık.
- Uluyol, Osman (2013) “Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), s. 349-372.
- Wang,Clement K., Poh-Kam Wong (2004) “Entrepreneurial Interest of University Students İn Singapore” *Technovation*, 24, p. 163–172
- Yalçıntaş, Murat (2010) “Çağımızda Girişimcilik”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (5)1, s. 95-98.
- Yılmaz, Ercan, Murat Sünbül (2009) “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, s.195-203.

Yılmaz, Yaşar, Asan Dosmahanbet Seydinbekulı ve Nurzhan Abishov (2014) “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi: Ahmet Yesevi Uluslararası Türk- Kazak Üniversitesinde Bir Alan Araştırması” *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, Haziran, s. 11-24.

Saylor Academy, “Elements of Entrepreneurship”, <https://learn.saylor.org/mod/page/view.php?id=4882>, Erişim Tarihi: 16/04/2017.

Ek: Anket formundakigirişimcilik eğilimini ölçmeye yönelik ifadeler.

1. İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım
2. Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.
3. Kendi işimi kurabilirim.
4. Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.
5. Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.
6. Hayatımı dış etkenlere bırakmam.
7. Kararlarımla hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.
8. Risk almaktan çekinmem.
9. Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.
10. Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.
11. Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldıracaklarız.
12. Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmaktan sorun yaşamam.
13. Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.
14. Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.
15. Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.
16. Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.
17. Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.
18. İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.
19. Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.
20. Sorumluluk üstlenmeyi ve olaylara hâkim olmayı severim.
21. Bir amaç ve hedef belirlediğimde engeller ne olursa olsun o amaç ve hedefe ulaşmaya çalışırım.
22. Yoğun çalışabilirim.
23. Kendi işimin sahibi olmak isterim.
24. Kendi kendime çalışmayı severim.